

MILJÖUTSKOTTETS UTLÅTANDE 48/2006 rd

Statsrådets redogörelse om livsmedelssäkerheten

Till jord- och skogsbruksutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 20 oktober 2006 statsrådets redogörelse om livsmedelssäkerheten (SRR 7/2006 rd) till jord- och skogsbruksutskottet för beredning och bestämde samtidigt att miljöutskottet ska lämna utlåtande i ärendet till jord- och skogsbruksutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lantbruksråd Kirsi Heinonen, jord- och skogsbruksministeriet

- handelsråd Leena Mannonen, handels- och industriministeriet
- konsultativ tjänsteman Kimmo Pitkänen, social- och hälsovårdsministeriet
- specialplanerare Riitta Jalkanen, Konsumentverket
- miljö- och hälsoskyddschef Merja Vuori, Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral
- överinspektör, FD Marja Ruohonen-Lehto och överinspektör, FD Kirsi Törmäkangas, Finlands miljöcentral
- ordförande Hannes Tuohiniitty, Kansalaisten Bioturvayhdistys.

STATSRÅDETS REDOGÖRELSE

Säkerheten hos de livsmedel som produceras och konsumeras i Finland ligger på en internationellt sett hög nivå. De viktigaste kraven på säkerhet föreskrivs i lag. Dessutom har livsmedelssektorn egna kvalitets- och säkerhetssystem. Målen för det nationella arbetet med livsmedelssäkerhet har hittills inte dokumenterats i någon större omfattning för behandling på det politiska planet. Livsmedelssäkerheten måste garanteras eftersom vi går mot allt större internationalisering. Livsmedelshandeln växer, konsumenternas förväntningar förändras och epidemier sprids lättare och lättare i världen. För att underlätta handeln med livsmedel har man skapat system som syftar till att förenhetliga nationella

normer om kvalitet och säkerhet. Finland är bundet dels av EG-lagstiftningen, dels av fördrag som slutits inom ramen för världshandelsorganisationen. SPS-avtalet som rör sanitära och fytosanitära åtgärder förutsätter att normerna för livsmedelssäkerheten ska vara vetenskapligt grundade och bromsa upp handeln så lite som möjligt.

I statsrådets principbeslut om utveckling av livsmedelstillsynen från den 30 oktober 2003 sägs att regeringen en gång under valperioden lämnar en redogörelse över livsmedelssäkerheten till riksdagen. I redogörelsen uppskattas situationen inom livsmedelssäkerheten i Finland och dess utvecklingen ur hela livsmedels-

kedjans perspektiv. Målet med redogörelsen är att beskriva livsmedelssäkerhetens läge i Finland och lägga fram centrala nyckeltal samt kartlägga med vilka åtgärder livsmedelssäkerheten kan främjas eller det nuvarande läget bevaras.

I EU måste man ansöka om tillstånd hos Europeiska kommissionen för att få använda gen-

modifierade grödor för odling. En föreskrivande kommitté handlägger produktgodkännanden. De genmodifierade grödor som godkänts i EU är i första hand majs, soja och raps. Än så länge läggs bestämmelserna om genommodifierade grödor och samexistensen mellan konventionell och ekologisk odling fast nationellt.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Utifrån sitt ansvarsområde har utskottet behandlat redogörelsen med avseende på genmodifierade livsmedel och deras säkerhet och miljöeffekter. Europa har en mycket sträng lagstiftning om genmodifierade produkter och utskottet anser att det finns all anledning att följa försiktighetsprincipen inom gentekniken. Som regeringen säger i redogörelsen odlas det allt mer genmodifierade grödor i världen samtidigt som livsmedelshandeln har global utredning. Det kan resultera i att genmodifierat material som ännu inte har godkänts av EU finns med i produktionspartier som kommer ut på marknaden i EU.

I EU måste man anhålla om tillstånd av kommissionen för att få använda genmodifierade grödor för odling, som foder och för näringsändamål. Tanken med tillstånd är att genmodifierade grödor måste vara säkra både för användarna och miljön. Handläggningen av produktgodkännande sker centraliserat på gemenskapsnivå i en föreskrivande kommitté och huvudsakligen på grundval av EG-förordning nr 1829/2003. Hur säkra genmodifierade livsmedel och foder är bedöms av Europeiska livsmedelssäkerhetsmyndigheten EFSA. Om en ansökan till EFSA också gäller odling måste miljöriskerna bedömas nationellt i överensstämmelse med direktiv 2001/18/EG om avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljön. Beslutet om marknadstillträde fattas med hjälp av den föreskrivande kommittén och då har medlemsstaterna möjligheter att påverka både bestämmelserna och godkännandet.

Tack vare att EG i sin lagstiftning har bestämmelser om obligatorisk produktkontroll får vi

med hjälp av indikatorer information om produkters eventuella miljö- och hälsopåverkan. Utskottet understryker att största möjliga insyn är viktig när genmodifierade spannmålsprodukter godkänns för marknadstillträde. Enligt uppgifter till utskottet har EFSA planer på att förbättra öppenheten visavi processen för bedömning av genmodifierade produkters säkerhet. Det är viktigt för ett förtroendefullt klimat i en fråga som är känslig för allmänheten.

Cartagena-protokollet om biosäkerhet hänför sig till konventionen om biologisk mångfald, som är en rättsligt bindande miljökonvention. Syftet med protokollet är att medverka till att levande, genetiskt modifierade eller transgena organismer överförs, hanteras och används på ett sätt som inte skadar naturens mångfald och en hållbar användning av naturen. I protokollet lyfts försiktighetsprincipen fram. I Finland trädde Cartagena-protokollet i kraft hösten 2004. Utskottet påpekar att protokollet spelar extra stor roll för utvecklingsländer och länder med övergångsekonomi där administration och lagstiftning kring biosäkerhet kan förbättras med hjälp av protokollet. Codex Alimentarius, ett gemensamt organ för FAO och WHO, tar fram gemensamma standarder för att undanröja handelshinder. Organet diskuterar också gemensamt godtagna spelregler för bedömningen av säkerheten i fråga om genetiskt modifierade livsmedel. Utskottet menar att det vid sidan av åtgärder i EU och i medlemsstaterna också behövs generella internationella regler för odling av och handel med genetiskt modifierade växter. Dessutom är regelverket om utsäde för genetiskt modifierade

växter och förekomsten i traditionellt utsäde bristfälligt.

I redogörelsen sägs ingenting om eventuella problem visavi odling av genetiskt modifierade växter och naturens mångfald, biogeokemiska processer i åkrarna eller användningen av växtskyddsmedel. Odlingen kan ha negativa effekter för de biogeokemiska processerna i åkrar, till exempel för kvävebindande bakterier eller markstrukturen. Om vi odlar växter som är resistent mot växtskyddsmedel kan det hända att vi blir mer beroende av vissa växtskyddsmedel och halten i odlingsmarken och grundvattnet kan då öka. Det behövs adekvata resurser för undersökning av genetiskt modifierade spannmålsprodukter och för uppföljningsmålen, framhåller miljöutskottet.

Än så länge har genetiskt modifierade sorter inte odlats i Finland, med undantag för en liten försöksverksamhet med potatis i Jokioinen. EU har godkänt majs för genmodifierad odling, men grödan lämpar sig inte för våra växtförhållanden. Det är möjligt att genetiskt modifierade potatissorter kommer att odlas i Finland nästa decennium. Än så länge är det medlemsstaterna själva som bestämmer om dels genetiskt modifierade grödor, dels traditionell och ekologisk jordbruksproduktion samt om deras samexistens. Principerna för detta finns inskrivna i kommissionens rekommendation 2003/556/EG. I redogörelsen sägs att en nationell ramlag om samexistensen sannolikt blir klar 2007. Utskottet an-

ser att försiktighetsprincipen måste beaktas också i förberedelserna kring ramlagen om samexistens.

I redogörelsen sägs att märkningen på en del importerade genetiskt modifierade livsmedel är bristfälliga. Utskottet understryker att tillsynen med en gång måste gripa in vid bristfällig märkning eftersom konsumenterna inte har någon möjlighet att undvika genmodifierade produkter också om de vill. Vidare är det viktigt att det finns adekvata resurser för tillsyn för att konsumenterna de facto ska ha en verklig valfrihet. I ett konsumentperspektiv spelar märkningen av livsmedel en nyckelroll, och extra stor vikt bör fästas vid lättläst text. I redogörelsen behandlas genetiskt modifierade livsmedel under en rubrik om livsmedels fysikaliska och kemiska säkerhet. Däremot nämns genetiskt modifierade livsmedel inte alls i de mål för livsmedelssäkerheten som regeringen lägger upp i redogörelsen. Det hade krävts särskilda mål för 2007—2010 för att säkerheten för genetiskt modifierade livsmedel ska bevaras och förbättras och samarbetet mellan myndigheter och frivilligorganisationer effektiviseras, påpekar miljöutskottet.

Utlåtande

Miljöutskottet anför

att jord- och skogsbruksutskottet bör beakta vad som anförts ovan.

MiUU 48/2006 rd — SRR 7/2006 rd

Helsingfors den 16 januari 2007

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Pentti Tiusanen /vänst
medl. Susanna Haapoja /cent
Rakel Hiltunen /sd
Tuomo Hänninen /cent
Antti Kaikkonen /cent
Inkeri Kerola /cent
Miapetra Kumpula-Natri /sd
Kari Kärkkäinen /kd

Jouko Laxell /saml
Heikki A. Ollila /saml
Eero Reijonen /cent
Säde Tahvanainen /sd
Satu Taiveaho /sd
Unto Valpas /vänst
Ahti Vielma /saml.

Sekreterare var

utskottsråd Jaakko Autio.